

Dr. Müller Cecília
Országos Tisztifőorvos
Nemzeti Népegészségügyi Központ
tisztifoorvos@nnk.gov.hu

Tárgy: közérdekű bejelentés

Tisztelt Tisztifőorvos Asszony!

Alulírott Társaság a Szabadságjogokért (cím: 1136 Budapest, Tátra utca 15/B., nyilvántartási szám a Fővárosi Törvényszéken: 01-02-0006069, a továbbiakban: TASZ) jogvédő szervezet a panaszokról és a közérdekű bejelentésekről szóló 2013. évi CLXV. törvény (továbbiakban: Panasztv.) 1. § (4) bekezdése alapján

közérdekű bejelentéssel

fordulunk a Nemzeti Népegészségügyi Központhoz, és kérjük, hogy szíveskedjen az alábbiakban ismertetett közérdekű bejelentést a Panasztv. 2. §-a alapján elbírálni, és a Panasztv. 3. § (1) bekezdése alapján szükséges intézkedéseket megtenni. Az alábbiakban a Panasztv. 1. § (3) bekezdése szerinti olyan körülményre kívánom felhívni a figyelmet, amelynek orvoslása vagy megszüntetése a közösség vagy az egész társadalom érdekét szolgálja.

Tekintettel a koronavírus-járvány második hullámára a Tisztifőorvos Asszony 2020. szeptember 7-én 42935-2/2020/EÜIG iktatószámú határozatában intézményelhagyási tilalmat rendelt el a Magyarország területén működő összes, szakosított ellátást nyújtó szociális intézmény vonatkozásában. A Tisztifőorvos Asszony 2020. december 8-án *“A szakosított szociális intézményekben élők kapcsolattartására vonatkozó javaslatok”* című szakmai iránymutatásában (továbbiakban: Iránymutatás) javaslatokat fogalmazott meg az intézmények számára annak érdekében, hogy a védekezés során a bevezetett korlátozások a lehető legkisebb mértékben korlátozzák a szociális intézményben élő lakók jogait.

Az Iránymutatás konkrét javaslatokat tartalmaz a járványügyi készültség ideje alatt alkalmazandó kapcsolattartás lehetséges formáiról, külön kitér az ágyhoz kötött lakók személyes látogatásának lehetséges megvalósítására és röviden szól az önálló lakrészt biztosító szakosított ellátásokra vonatkozó szabályokról. A javaslatok kötelező jellegét a Tisztifőorvos Asszony a 2020. december 18-án kelt, 42935-3/2020/EÜIG iktatószámú határozatában juttatta érvényre azáltal, hogy a határozat I. pontjában kötelezte a szolgáltatókat a látogatási tilalom betartására annak figyelembevételével, hogy az intézmények az Iránymutatásban nevesített feltételek mellett kötelesek felajánlani a lakóknak a kapcsolattartás többféle módját, ennek keretében biztosíthatják a lakók személyes láthatását is.

Üdvözlendőnek tartjuk, hogy a Tisztifőorvos Asszony iránymutatást adott az intézmények számára a kapcsolattartás jogának gyakorlati megvalósulását illetően. Bízunk benne, hogy az Iránymutatás támpontot nyújt az intézményeknek ahhoz, hogy a lakók számára a kapcsolattartás különböző formáit – a járványügyi helyzethez és az intézményi adottságokhoz illeszkedően – a lakók

szükségei szerint differenciálni tudják, és a kapcsolattartás többféle módját felajánlák a lakók és hozzátartozóik számára.

Ennek fontosságát szépen szemlélteti az, ahogy egy hozzátartozó, aki jogi segítségért fordult hozzánk, leírta az idősek otthonában élő demens édesanyjával való első személyes találkozást több mint három hónap teljes izolációt követően:

„Végre 25 percet tölthettem anyukámmal, láttam őt élőben, bár egy lefertőtlenített üvegajtó mögött kiabáltam, hogy halljon, csodálatos élmény volt: azonnal megismert, és amikor meglátott (nem egy apró képernyőn, hanem teljes valómban, látva az ismerős mozdulataimat, gesztusaimat) – négy hónapja először megszólalt! Fájdalmas volt, hogy nem ölelhetem meg, nem foghatom a kezét, ugyanakkor mégis felemelő – mindketten sírtunk, és sokat nevtünk.”

Jogsegélyszolgálatunkon keresztül azonban számos megkeresést kapunk a szociális intézményekben élőkkel való kapcsolattartás megvalósulásának nehézségeiről. Többek között megtudtuk, hogy 2020. december 23-án egy időstthon visszavonta a korábban engedélyezett érintésmentes látogatások lehetőségét, amelyre korábban már jól működő gyakorlatot alakított ki az intézmény. Egy érintett az intézményvezetőhöz fordult, aki arra hivatkozott, hogy a fenntartó tiltotta meg az intézményen belüli személyes találkozást a december 18-i határozatra hivatkozva. Ezek után az érintett a fenntartóhoz is fordult a személyes látogatás lehetőségének visszaállítására érdekében, eddig eredménytelenül.

Értetlenül állunk azon gyakorlat előtt, hogy a fenntartó felülírja az Iránymutatásban foglalt javaslatokat, tekintettel arra, hogy a 42935-3/2020/EÜIG iktatószámú határozat expressis verbis kötelezi az intézményeket az Iránymutatásban foglalt javaslatok figyelembevételére. Úgy tűnik, hogy egyes fenntartók számára **a szabályozás nem elég egyértelmű, hiszen bár az Iránymutatás kötelezővé teszi a kapcsolattartás különféle formáinak biztosítását, a később kiadott határozat mégis látogatási tilalomról rendelkezik főszabály szerint.** Az említett anomáliák elkerülése érdekében **célszerű lenne a szabályozást egyértelművé tenni, tehát a fenntartók és intézményvezetők számára azt valamilyen formában kommunikálni, hogy az Iránymutatásban foglaltakat biztosítani kell a lakók és hozzátartozóik számára.**

Tisztelettel felhívjuk továbbá a figyelmét arra **a problémára, hogy a kialakított szabályok alapján a koronavírus-fertőzésen átesett lakók kapcsolattartása jelenleg ugyanazon megítélés alá esik, mint a koronavírussal szemben immunitást még nem szerzett lakóké.** Az Iránymutatás nem tér ki a koronavírus-fertőzéssel szemben védettséget szerzett lakók speciális helyzetére, akikre jelenleg ugyanazok a kivételek vonatkoznak a látogatási és intézményelhagyási tilalom tekintetében mint azokra, akik még nem estek át a koronavírus-fertőzésen. Ezzel a problémával kapcsolatban több megkeresést is kapunk hozzátartozóktól, akik azt sérelmezik, hogy a koronavírus betegségén átesett szerettük a hazalátogatást követően tíz napig karanténba kerülnek a szociális intézményben, illetve a 72 órán túli távolmaradás esetén az intézménybe való visszatéréskor bemutatandó két negatív eredményű PCR koronavírus teszt elvégzését súlyos anyagi terhet jelent a számukra. Mindez immunitásuk fényében indokolatlan korlátozásnak tűnik. Ugyanígy indokolatlannak tűnik a fertőzésen átesett lakók intézményen belüli személyes kapcsolattartását is ugyanolyan szigorúan

szabályozni, mint a nem átesett lakókét, hiszen a COVID-19 betegségen átesett lakók nem tudják hozzátartozóiktól újra elkapni a betegséget. A jelenlegi szabályozás csak azon lakók számára biztosít megengedőbb feltételeket a személyes kapcsolattartáshoz, akik önálló lakrészrel rendelkeznek, esetükben 30 percnél is megengedett a látogatás ideje (lásd: Iránymutatás III. pontja "Önálló lakrészt biztosító szakosított ellátásokra vonatkozó szabályok").

Álláspontunk szerint tehát a COVID-19 megbetegedésen átesett lakók koronavírus-fertőzéssel szembeni védettebb helyzete szükségessé teszi a járványügyi intézkedések további differenciálását. Mivel a kapcsolattartás korlátozását a szükségesség és arányosság elvének figyelembevételével kell meghatározni, szükségesnek tartjuk az Iránymutatás I.2. "Személyes látogató fogadása az intézményben" pontjában differenciáltan kezelni a megbetegedésen átesett lakókat - hiszen esetükben az intézményen belül megvalósuló kapcsolattartás biztonságos megszervezéséhez nincs feltétlenül szükség például plexi falra, tehát az intézmény számukra biztonságos módon biztosíthatná a személyes látogatás lehetőségét egy másik látogatóponton (ahol nincs feltétlenül plexi fal), vagy a saját szobájukban, ha az biztonságosan megközelíthető a többi lakó védelme szempontjából.

Hasonló differenciált szabályozás nem ismeretlen a magyar szabályozási környezetben, a határátlépés, a kontaktkutatás és az koronavírus elleni védőoltások beadása során is külön elbánásban részesülnek a fertőzésen már átesettek. A határátlépés során, aki okirattal igazolja, hogy a megelőző 6 hónapon belül már átesett a koronavírus-fertőzésen, szabadon beléphet az országba és a 10 napos karanténkötelezettség sem vonatkozik rá. Ha az igazolt beteggel szoros kontaktusba került személy a járványügyi kontaktkutatás során igazolni tudja, hogy az elmúlt 6 hónapban átesett a betegségen, mentesülhet a karanténkötelezettség alól. Ugyanígy az oltási terv közzétett kivonatában is elkülönülten szerepelnek azok, akiknél 6 hónapon belül igazolódott a fertőzöttségük. Fentiek is azt bizonyítják, hogy van létjogosultsága a külön szabályoknak a fertőzésen átesettek tekintetével.

Szükségesnek tartjuk továbbá az Iránymutatás I.3. pont "A szakosított ellátást nyújtó intézmény elhagyása látogató céljából" rész alatti javaslatok kiegészítését azzal, hogy a koronavírus-fertőzésen igazoltan átesett, szociális intézményekben élő személyek az intézményekben ne kerüljenek izolált elhelyezésre a 72 órán belüli távolmaradás esetén, illetve 72 órán túli távolmaradás esetén visszatérésük ne legyen két, legalább 48 óra különbséggel 10 napon belül vett oro/nasopharyngeális törletminta SARS-CoV-2-PCR vizsgálat negatív eredményéhez kötve. A szabályozás módosítása ösztönözné a koronavírus betegségen átesett lakók és hozzátartozók közötti szorosabb kapcsolattartást, hiszen gyakoribbak lennének a hazalátogatások azon hozzátartozók részéről, akik jelenleg azért nem viszik haza a koronavírus-fertőzésen átesett szociális intézményben élő rokonaikat, mert nem akarják, hogy az intézménybe való visszatérést követően szerettüket 10 napig elkülönítsék, vagy mert visszatartó erőt jelent a hazalátogatáshoz szükséges két PCR teszt költsége.

A jelenlegi szabályozás további differenciálása hozzájárulna a szociális intézményben élő lakók jogainak (szabad mozgáshoz való jog, lelki egészséghez való jog, kapcsolattartáshoz való jog) hatékonyabb biztosításához és érvényesítéséhez. A járványügyi megelőző intézkedések módosítása egyrészt ösztönözné a fertőzésen átesett lakók és hozzátartozók közötti szorosabb kapcsolattartást, másrészt a COVID-19 betegségen még nem átesett lakók kapcsolattartását is

gördülékenyebbé tenné, mivel a koronavírus ellen immunitást még nem szerzett lakók hozzátartozói számára több előjegyzési időpont állna rendelkezésre azáltal, hogy esetükben a biztonságos személyes találkozáshoz lehetővé tevő, nagyobb védelmet biztosító látogatópontot csak azok használnák, akik számára a személyes kapcsolattartáshoz valóban nagyobb fokú védelmi feltételek biztosítása szükséges. A differenciáltabb szabályozás továbbá kevesebb terhet róna az intézményekre, ha a hazalátogatás feltételei kevesebb lelki és anyagi terhet rónának a COVID-19 megbetegedésen átesett, immunitást szerzett lakók és hozzátartozóik számára.

Mindezekre figyelemmel kérem a tisztelt Tisztifőorvos Asszonyt, hogy szíveskedjen a bejelentésemben foglaltakat kivizsgálni. Egyúttal a Panasztv. 1. § (3) bekezdése alapján javaslom, hogy szíveskedjen gondoskodni a közérdeknek megfelelő állapot helyreállításáról, vagyis arról, hogy a fenntartók számára jelenleg nem egyértelmű szabályozás legyen egyértelmű, illetve a járványügyi intézkedések további differenciálásával a szociális intézményben élő lakók jogai érvényesüljenek. Ennek érdekében javaslom, hogy módosítsa a szociális intézmények számára kiadott korábbi iránymutatásait és határozatait, a fentiekben foglalt differenciált szemléletben.

Kérem, hogy a megtett lépésekről szíveskedjen a TASZ-t, mint közérdekű bejelentőt a Panasztv. 2. § (4) bekezdése alapján a tasz@tasz.hu e-mail címen értesíteni.

Tisztelettel:

Budapest, 2021. január 15.



dr. Jovánovics Eszter

Társaság a Szabadságjogokért
dr. Jovánovics Eszter, Egyenlőségprojekt-vezető